

СЕКЦІЯ 6.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ГРОШЕЙ І КРЕДИТУ, РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ.

**Голова
секції**

Тетяна Косова, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування;

Tetyana Kosova, Doctor of Economics, Professor, Head of
the Department of Finance, Accounting and Taxation;

**Заступник
голови секції**

Олена Рибак, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національного авіаційного університету;

Olena Rybak, Candidate of Economic Sciences, Associate
Professor, Associate Professor of the Department of Finance,
Accounting and Taxation of the National Aviation University.

Алексєєнко М. Д.

д. е. н., професор,

професор кафедри банківської справи та страхування
ДВНЗ “Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана”

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВ ТА НЕБАНКІВСЬКИХ КОМПАНІЙ

Фінансова глобалізація характеризується об'єднанням в єдину систему всієї сукупності міжнародних фінансових відносин та національних фінансових ринків з подальшим їх перетворенням у єдиний фінансовий простір. Інтеграційні процеси у фінансовій сфері можуть набувати різних форм в залежності від рівня прояву фінансової інтеграції [1; 2; 3]. Співпраця банків і спеціалізованих небанківських компаній може на практиці реалізуватися в різних формах, що пояснюється різними інтересами, які переслідують їх учасники. До таких форм можна віднести зокрема: встановлення агентських відносин; обмін акціями; створення банками власних дочірніх небанківських компаній; створення спільних спеціалізованих компаній; об'єднання на договірних засадах зусиль у питаннях надання та універсалізації послуг, обслуговування клієнтів, спільного використання інформаційної та матеріально-технічної бази. Вибір банками конкретної, найбільш доцільної форми співпраці із небанківськими компаніями залежить від економічної ситуації в країні, особливостей чинного законодавства, системи оподаткування, поведінки інших фінансових посередників, стратегії та тактики ведення банками власного бізнесу.

На практиці чинниками, котрі стимулюють банки до співпраці зі спеціалізованими небанківськими компаніями є такі: посилення конкуренції змушує банки розширяти спектр та поліпшити якість фінансових послуг, що

надаються клієнтам, та вдосконалювати канали їх збуту; реалізація страхових послуг дає змогу банкам збільшити та диверсифікувати свої доходи за рахунок винагороди, яку отримують банки за співпрацю із страховими компаніями; можливість використання банками тимчасово вільних коштів цих компаній для формування власної ресурсної бази; можливість отримання докладнішої інформації про клієнтів та повідомити необхідну їм інформацію за рахунок спеціалізованих небанківських компаній; зміцнення бренду банку як універсальної установи, як фінансового супермаркету. Національний банк України вимагає від небанківських фінансових установ розкривати більше інформації клієнтам, зокрема регулятор установив вимоги до розкриття даних на вебсайтах фінустанов та в місцях надання послуг клієнтам. Ці вимоги поширюватимуться на учасників ринку небанківських фінансових послуг протягом усього строку перебування в Державному реєстрі фінансових установ [4]. Положення про порядок розкриття інформації небанківськими фінансовими установами, затверджене постановою Правління Національного банку України від 5 листопада 2021 року № 114, обов'язковим визнає розкриття бухгалтерської інформації (річної фінансової та консолідованої фінансової звітності).

При цьому актуалізуються ризики, оскільки оскільки на вітчизняному фінансовому ринку має місце афілійованості банків та страхових компаній. Окрім банки пропонують клієнтам при укладанні депозитного договору одночасно оформити договір страхування. У разі настання страхового випадку (втрата життя внаслідок нещасного випадку), визначені за договором страхування вигодонабувачі одразу додатково отримують страхову компенсацію, еквівалентну сумі депозиту. Отже, процес співпраці пов'язаний із дистрибуцією і пропонуванням інтегрованих фінансових послуг, водночас передбачає низку обмежень, зокрема, які стосуються ступені об'єднання банківської і страхової діяльності в межах однієї компанії. При прогнозуванні ризиків варто враховувати нові типи ризиків, зокрема кліматичні ризики у фінансовому бізнесі [5; 6]. В разі порушення банківською групою законодавства, нормативно-правових актів НБУ, здійснення ризикової діяльності НБУ має право застосовувати заходи впливу, зокрема встановити підвищені економічні нормативи, ліміти та обмеження щодо окремих видів операцій, а також заборонити проведення операцій між банком та іншими учасниками банківської групи.

Оснoву активних операцій банків складають кредити, оскільки від якості кредитного портфеля залежить не лише дохідність банків і можливості їх належного ресурсного забезпечення, а й фінансова стійкість і конкурентоспроможність кожного банку. Подальше удосконалення сек'юритизації активів сприятиме мінімізації ризиків, тому питання розробки та впровадження в банківську практику інноваційних послуг вимагають подальших досліджень як у теоретичному, так і в практичному контексті. У даному контексті погіршення кредитних портфелів банків викликає доцільність їх співпраці з оціночними компаніями, оскільки одним із найголовніших факторів кредитного ризику є ризик об'єктивної оцінки

ринкової вартості застави. Адже ризик зміни вартості застави впливає не лише на обсяги проблемних кредитів, але й на інші показники діяльності банку, зокрема обсяг банківських резервів під кредитні операції, прибутковість банку тощо. Тому банки повинні постійно займатися підвищенням рівня кваліфікації співробітників заставного підрозділу банку та/або співпрацювати із оціночними компаніями, що у ряді випадків для окремих банків є більш доцільним.

Активізація безготівкових платежів сприяє розвитку співпраці банків з компаніями, які надають послуги з прийняття готівки з метою її подальшого переказу через програмно-технічні комплекси самообслуговування (ПТКС). Встановлювати в структурних підрозділах ПТКС економічно вигідно великим банкам, котрі використовують їх насамперед для мінімізації витрат на розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Загальна кількість операцій (безготівкових та з отримання готівки) з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за січень-вересень 2021 року становила 5 655,3 млн шт, а їх сума – 3 631,2 млрд грн. Порівняно з аналогічним періодом 2020 року кількість зазначених операцій зросла на 31,2%, а сума – на 29,3%. Чверть безготівкових операцій – оплата товарів і послуг у мережі Інтернет. Аналіз розподілу безготівкових операцій за їх видами свідчить, що у січні-вересні 2021 року, як і раніше, найбільше операцій із використанням карток припадало: за кількістю – на розрахунки в торговельних мережах – 52,3% (або 2 655,4 млн шт.); за сумою – на перекази з картки на картку – 43,3% (або 953,7 млрд грн) [7].

Важливою послугою банків є кредитування. Приймаючи рішення про можливість надання кредиту, банк оцінює кредитоспроможність потенційного позичальника. Невиконання або неналежне виконання позичальником кредитних зобов'язань може бути пов'язане як із об'єктивними причинами, так і з шахрайськими намірами клієнта. Згідно Положення про додаткові вимоги до договорів небанківських фінансових установ про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит) від 3 листопада 2021 року № 113 Національний банк зробив договори інформативнішими та доступнішими для споживачів фінансових послуг. Це стосується змісту договору, способу викладення тексту договору, порядку підписання договору, що укладається у вигляді електронного документа, а також встановлення заборони включати до змісту договору недобросовісні умови. За оцінками Національного банку, додаткові вимоги до кредитних договорів забезпечать належний рівень розкриття в договорі істотної інформації щодо умов надання послуги небанківською фінансовою установою, прав та обов'язків сторін договору, а також наслідків невиконання взятих споживачем зобов'язань [8].

Насамкінець зазначимо, що інтеграція банків з небанківськими компаніями є справою важливою і актуальною. Без відповідної співпраці з небанківськими компаніями та інфраструктури банківська система не зможе бути ефективною і вирішувати поставлені перед нею завдання. Відтак питання співпраці банків з небанківськими компаніями вимагають подальших досліджень як теоретичному, так і в практичному аспекті.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Chodorow-Reich, Gabriel, Plamen T. Nenov, and Alp Simsek. 2021. "Stock Market Wealth and the Real Economy: A Local Labor Market Approach." *American Economic Review*, 111 (5): 1613-57. DOI: 10.1257/aer.20200208.
2. Кузнецова М. А., Гуйгова Ю. І. Розвиток та впровадження інноваційних банківських послуг в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8088>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.50 (дата звернення: 02.12.2021).
3. Сидорук І. С. Перспективи розвитку новітніх послуг комерційних банків України. Науковий блог Національного університету "Острозька академія". URL: <https://naub.ua.edu.ua/2014/perspektyvyrozvytku-novitnih-posluh-komertsijnyh-bankiv-ukrajiny/> (дата звернення: 03.12.2021).
4. Небанківські фінансові установи розкриватимуть клієнтам більше інформації – затверджено нове положення. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nebankivski-finansovi-ustanovi-rozkrivatimut-kliiyentam-bilshe-informatsiyi--zatverdjeno-nove-polojennya> (дата звернення: 02.12.2021).
5. Краснова І.В., Примостка Л.О, Лавренюк В.В. Кліматичні ризики у фінансовому бізнесі. *Проблеми економіки*. 2021. №3 (49). С. 140–146.
6. Maynard Nick. Digital Banking. Deep Dive Data & Forecasting 2020-2024. URL: <https://www.juniperresearch.com/researchstore/fintech-payments/digital-banking-trends-report/market-sizing-forecasting/deep-dive-data-forecasting> (дата звернення: 03.12.2021).
7. Українці дедалі більше віддають перевагу cashless-розрахункам. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ukrayintsi-dedali-bilshe-viddayut-perevagu-cashless-rozrahunkam> (дата звернення: 03.12.2021).
8. Небанківські фінансові установи удосконалять кредитні договори. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nebankivski-finansovi-ustanovi-udoskonalyat-kreditni-dogovori> (дата звернення: 02.12.2021).